

The background of the image shows a white locker room wall with several silver metal hooks. Four school backpacks are hanging from these hooks. From left to right, the backpacks are: a grey one with black straps, a red one with a large grey rectangular patch on the front, a purple one with light purple vertical stripes, and a black one with a white horizontal stripe. The text is overlaid on the image, centered horizontally.

Hva kan du om autistiske elever?

Førstehjelp til deg som skoleansatt

Innhold

- Hva er autisme?
- Autismen i praksis
- Hva skal til for å gjøre skoledagen autismevennlig?

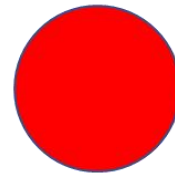
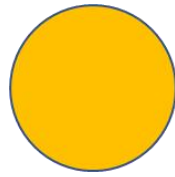
Hva er autisme ?

- Nevrodivergens (sortert under «utviklingsforstyrrelser»)
- En «atferdsdiagnose»
- Et «spekter» av måter å ha ASD på
- Noen autister har også en utviklingshemming eller andre komorbide tilstander
- En annerledes måte å være i verden på
 - Hvordan verden forstås
 - Hvordan inntrykk tolkes
 - Hvordan man reagerer på inntrykk

Autismespekteret

Et spekter av måter å være autistisk på!

En gjennomgripende tilstand

- Autismen er i alt man er og alt man gjør
- Saft-og-vann metaforen
- En identitet?
- Det bor ikke en annen “inni der”
- Ikke statisk – kan sevfølgelig lære og utvikle seg, men *med* autismen, ikke *bort fra*

Behovet for bistand varierer

- Fra selvstendig fungering på de fleste områder til behov for kontinuerlig støtte og tilsyn
- Ikke nødvendigvis sammenheng med IQ-nivå
- Vil kunne påvirke skolens
 - Organisering / bemanning – ressursbehov
 - Kompetansebehov
 - Innhold i undervisning (nivå og/eller form)
 - Pensum (fravik fra læreplan?)

Fungering kan variere!

Dagsform

Aktivitet

Arena

Fysisk tilstand

Person

HUSK!

ELEVEN KAN FUNGERE HELT
ANNERLEDES HJEMME OG PÅ
SKOLEN!

STOL PÅ HVERANDRE – SELV OM
SKOLE OG HJEM BESKRIVER
ELEVEN HELT ULIKT, KAN BEGGE
HA RETT!!!

Væremåtevarianter det er viktig å vite om!

PDA (Ekstrem kravunngåelse)

- Angst for å miste kontroll/ bli kontrollert
- Trigges av krav, forventninger og engasjement fra andre
- Trenger valg, selvstyring, fleksibilitet

FRU (Fokusrelaterte utføringsvansker)

- Klarer ikke gjennomføre aktiviteter når det er fokus på dem
- Trenger avledning, fokus på noe annet enn handlingen, tid, tålmodighet

En annen opplevelse

Noen vanlige fenomen

- Overfølsomhet
- Underfølsomhet
- Filtreringsvansker

En annen forståelse

OPPLEVELSE	FORSTÅELSE
En måke skriker over hodet ditt	Lyden er smertefull og plutselig
	Lyden er stygg
Du legger hånden på en varm kokeplate	Berøringen er helt grei
	Berøringen er smertefull
Du er på kafe sammen med venner	Lyden i kafeen er overveldende og ubehagelig
	Lyden i kafeen er behagelig

En annen handling

OPPLEVELSE	FORSTÅELSE	HANDLING
En måke skriker over hodet ditt	Lyden er smertefull og plutselig	Løper unna og holder seg for ørene
	Lyden er stygg	Kikker opp for å finne lydkilden
Du legger hånden på en varm kokeplate	Berøringen er helt grei	Lar hånden ligge inntil følelsen av varmen blir sterk nok
	Berøringen er smertefull	Trekker hånden raskt til seg
Du er på kafe sammen med venner	Lyden i kafeen er overveldende og ubehagelig	Strever med å følge med i det vennene sier
	Lyden i kafeen er behagelig	Deltar aktivt i samtalen med vennene

Autisme i praksis – elevens skolehverdag

Hvilken forståelse og handling kan elever ha knyttet til følgende opplevelser?

- Alle elevene i klassen ler av noe morsomt læreren sier
- Eleven ved siden av deg har brunost på skiven
- Læreren setter på TV når elevene skal spise

UTFORDRINGER

- For mange samtidige inntrykk
- Mange beskjeder på en gang
- Mye stress/mas
- Blir overvurdert og undervurdert
- Blir misforstått og/eller feiltolket
- Forventninger som overgår forutsetningene
- Tidspress
- Ikke samkjørt personal
- Manglende kunnskap/forståelse hos andre
- Ulike måter å bli møtt på hjemme og på skolen

Autisme i praksis – din skolehverdag

UTFORDRINGER

- Å forstå / bli kjent med eleven
- Å få til en undervisning som fenger alle
- Å få til et godt klassemiljø for alle
- Å inkludere alle i et sosialt felleskap
- Å balansere grensesetting og “spesialbehandling”
- Å balansere krav/forventninger og tilpassing/tilrettelegging
- Mange møter og mye planleggingsarbeid
- Å sikre et godt foreldresamarbeid
- Å føle mestring og trivsel i jobben

Hvilken forståelse og handling **pleier du** å ha knyttet til følgende opplevelser?

- En elev holder seg for ørene når du snakker
- En elev ligger med hodet på armene og ser ut som h*n sover når du underviser
- En elev reiser seg plutselig og stormer ut av klasserommet

Hva skal til for å gjøre skoledagen autismevennlig?

- Forståelse
- Tilpassede måter å møte elevene på
- Et tilpasset klasserom
- En tilpasset struktur rundt dagene
- En tilpasset undervisning
- En tilpasset kommunikasjon

Forståelse

- Generell kunnskap om autisme
- Kjennskap til autismevennlige metoder
- Kunnskap om hvordan akkurat denne autistiske eleven fungerer
 - Styrker
 - Utfordringer
 - Behov
 - Væremåte
 - Hva en autismevennlig skolehverdag innebærer for denne eleven

Ikke «spesielle behov», men tilpassede måter å møte dem på!

- Oversikt
- Forutsigbarhet
- Sammenheng
- Trygghet
- Tilhørighet
- Kontakt
- Venner
- Pauser
- Et godt arbeidsmiljø
- Mestring

Et autismevennlig klasserom

- Strukturerert
- Organisert
- Visuelt tydelig
- Fritt for visuell og auditiv støy
- Brukervennlig
- Oversiktlig

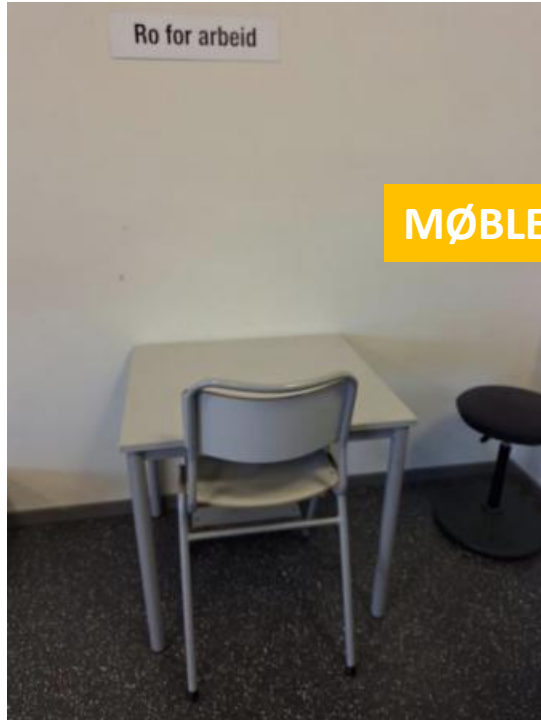

5 viktige skritt for å gjøre klasserommet ditt autismevennlig!

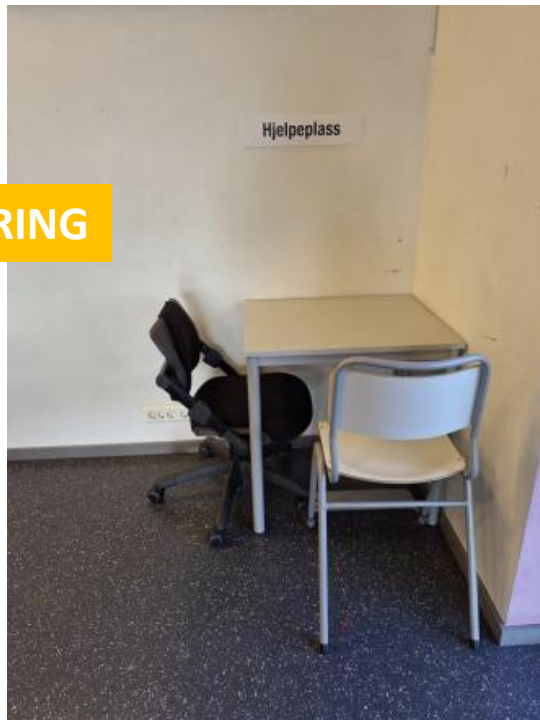
1. Møblere etter aktivitet
2. Lag designerte områder
3. Lag en tydelig rute
4. Fjern støy
5. La alt få sin faste plass

FARGEKODING

MØBLERING

FERDIG KLASSEROM

SONER

En tilpasset struktur

Eleven trenger å vite:

De 7 H-er

1. Hva skal jeg gjøre?
2. Hvor skal jeg være?
3. Hvorfor skal jeg gjøre det?
4. Hvordan skal jeg gjøre det?
5. Hvem skal jeg gjøre det sammen med?
6. Hvor lenge skal jeg gjøre det?
7. Hva skal jeg gjøre etterpå?

De 2 N-er

1. Når begynner det?
2. Når er det ferdig?

FYSISK STRUKTUR

MØBLERING
MERKING AV OMGIVELSER
MERKING I ROM
ORGANISERING

RAMMESTRUKTUR

ÅRSPLAN

↓
MÅNEDSPLEANER

↓
UKEPLANER

↓
DAGSPLEANER

SITUASJONSSTRUKTUR

SITUASJONSPLANER
BÆRBARE PLANER
GJENBRUKSPLEANER
OVERGANGSKORT

OPPGAVESTRUKTUR

BRUKSANVISNINGER
SELVFORKLARENDE OPPGAVER

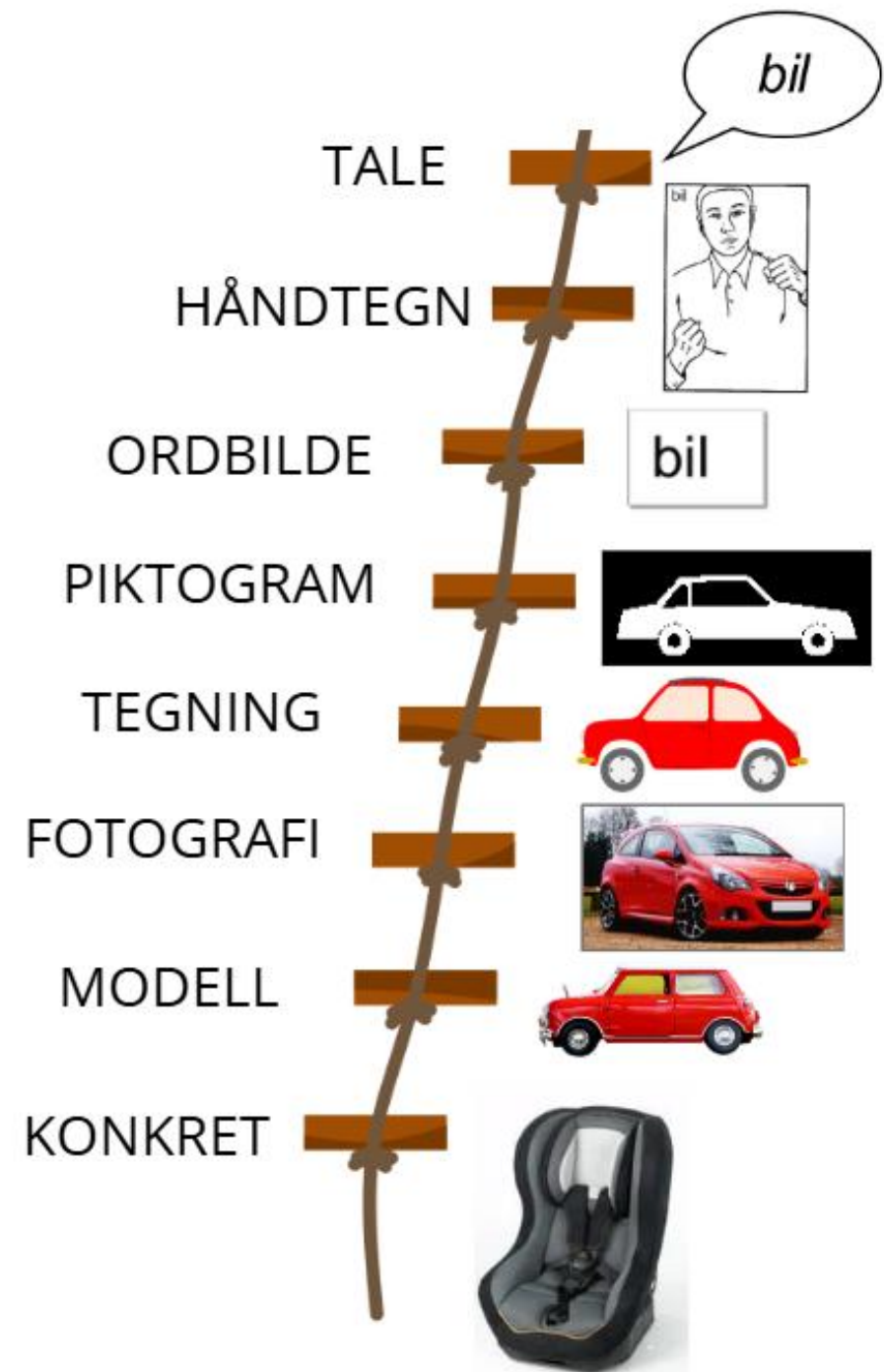
En tilpasset undervisning

- Organisering
- Metodikk
- Læringsstil
- Nivå
- Inspirasjon
- Feilfri læring
- Skap tydelighet
- Tilgang på hjelpemidler

En tilpasset kommunikasjon

- Det viktigste er AT man kan kommunisere – ikke HVORDAN man kommuniserer!
- Språkverktøy (alternativt/supplerende)
- Metoder for innlæring av språk
- Ta hensyn til:
 - Bokstavelig forståelse
 - Metaforer/billedlig tale
 - Vitser, sarkasme, ironi
 - Språktriggere

Metoder det kan være lurt å kjenne til

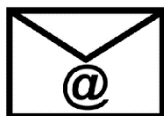
- Sosiale historier
- KAT-kassen
- Tegneseriesamtaler
- TEACCH
- SON-Rise (joining)
- PDA-strategier
- FRU-strategier

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN!

www.spiss.no

torill@spiss.no

+47 913 04 375

Torill Fjervan-Granum
DAGLIG LEDER I SPISS

Referanser

- SPISS sin bestillingsworkshop om å gjøre klasserommet DITT autismevennlig: <https://www.spiss.no/page/326058>
- SPISS Autismeakademis utdanning: grunnleggende Kompetanse: <https://www.spiss.no/page/321123-grunnleggende-kompetanse>
- **Brosjyrer fra Spiss (gratis)**
 1. Hva er autisme: <https://us.simplerusercontent.net/uploads/asset/file/10170749/Brosjyre-nr.-1-Hva-er-autisme-oppdatert-2024.pdf>
 2. Autisme hos jenter: <https://us.simplerusercontent.net/uploads/asset/file/10170750/Brosjyre-nr.-2-Autisme-hos-jenter-oppdatert-2024.pdf>
 3. Autisme i barnehagen: <https://us.simplerusercontent.net/uploads/asset/file/10170751/Brosjyre-nr.-3-Autisme-i-barnehagen-oppdatert-2024.pdf>
 4. Autisme på skolen: <https://us.simplerusercontent.net/uploads/asset/file/10170753/Brosjyre-nr.-4-Autisme-paa-skolen-oppdatert-2024.pdf>
 5. Autisme hos voksne: <https://us.simplerusercontent.net/uploads/asset/file/10177660/Brosjyre-nr.-5-Autisme-hos-voksne-oppdatert-2024.pdf>
 6. Om PDA: https://us.simplerusercontent.net/uploads/asset/file/4070321/Hva-er-PDA_-E-brosjyre-A4.pdf

Referanser forts.

- E-bøker fra Spiss (til salgs)
 - Bokpakke om Skolestart: <https://www.spiss.no/products/211117-Mini-E-bok-Bokpakke-SKOLESTART>
 - Forberedelser til nytt skoleår: <https://www.spiss.no/products/180455-Mini-E-bok-Forberedelser-til-nytt-skoler>
 - Alternativ og supplerende kommunikasjon: <https://www.spiss.no/products/196980-Mini-E-bok-Alternativ-og-supplerende>
 - Førsteklassing: <https://www.spiss.no/products/211113-Mini-E-bok-Førsteklassing>
 - Ufrivillig skolefravær: <https://www.spiss.no/products/211108-Mini-E-bok-Ufrivillig-skolefravr>
 - FRU: <https://www.spiss.no/products/232229-Mini-E-bok-FRU>
 - PDA: <https://www.spiss.no/products/232230-Mini-E-bok-PDA>
 - Autisme, informasjon for ungdom og voksne: <https://www.spiss.no/products/132372-E-bok-Autisme>
 - Norsk skole i møte med autismen: <https://www.spiss.no/products/145845-E-bok-Norsk-skole-i-mte-med-autismen>

Vil du lære mer?

Meld deg på nettkurset
«Autismevennlig tilrettelegging»

Kun Kr. 5500,-

Scan QR-koden under her for å lese mer og melde deg på!

Du får:

- Tilgang til passord-beskyttet kursportal
- 8 moduler med totalt 50 leksjoner
- 7 Bonus-PDF'er med mange eksempler og maler til fri bruk
- Nesten 10 timer med undervisningsvideoer
- Flere e-bøker på relevante tema i kurset
- En refleksjonsoppgave til hver leksjon og en praktisk oppgave til hver modul
- 100% nettbasert, full frihet!
- Eget forum der du kan kommunisere med medstudenter og kursleder
- Nedlastbare PDF'er av lysbildene til alle leksjonene
- Mulighet til å booke en-til-en Zoom samtaler med kursleder
- Avsluttende quiz med mulighet til å få dokumentasjon av bestått kurs

Tilgang til alt med en gang du melder deg på, og i et helt år fra påmelding!